

Jiří Hájíček

Slovo dalo slovo

Text **Ondřej Fencl** Foto **Nika Brunová**

Objevil jsem ho s fascinující knihou *Rybí krev* s vůní Vltavy, učaroval mi jeho způsob psaní, schopnost poutavě literárně vystihnout zdánlivě nedůležitý okamžik, cit nenásilně přiblížit městskému člověku jihočeskou vesnici. Vydal jsem se po stopách hlavní hrdinky *Rybí krve*, do zatopených oblastí kolem Temelína; autora jsem tehdy mailem poprosil, jestli by mi pár těch míst neozřejmil. Začali jsme si psát, vyšlo najevo, že je velkým fanouškem Luboše Pospíšila, *slovo dalo slovo*, seznámil jsem oba pány, následně vydanou sbírku povídek nazval Jirka podle Lubošovy slavné písně *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku*; několikrát jsme se potkali i na pódiu a propojovali hudbu s četbou, nakonec to přirozeně vyústilo v Hájíčkovu zdařilou textařskou premiéru na Pospíšilově loňském sólovém albu *Poesis Beat*. Jednou mi Jirka říkal, že už ho unavují stále stejné otázky na vysvětlování jeho knih, které jsou napsány, tak proč je dál pitvat. A že by naopak rád pohovořil třeba o muzice, která je nedílnou součástí jeho života. Já na to, že své původní novinářské profesi už se prakticky nevěnuju, neboť právě přes muziku není čas, ale že třeba až jednou čas mít budu... pak přišly covidové prázdniny... *slovo dalo slovo*... potom jsme to dlouho dolaďovali, až se naskytlá vítaná příležitost překlomit povídání na papír. Na podzim vyšla sbírka Hájíčkových haiku... i tento rozhovor...

Jaká hudba tě formovala?

Z raného dětství si pamatuju dechovku z tranzistoráku babičky a dědy. To se mísilo s malými deskami na pětáctyřicet otáček, na kterých poslouchali hity šedesátých let moji rodiče. Pak jsme si se starší ségrou začali kupovat desky sami, popík, co se dal sehnat v osmdesátkách, dozníval také Olympic, *Ulice*... Na gymplu v Týně nad Vltavou vlastnil kamarád magič, na to my jsme doma neměli. Klasiku v literatuře, Balzaka, Dostojevského, Hemingwaye, to jsem si načetl sám, klasiku v muzice, Beatles a Stouny, mě naučil on. A zase jiný spolužák, s nímž jsem sdílel lavici, poslouchal Pink Floyd, art rock, náročnější muziku, překládal si z angličtiny *The Wall* nebo *Animals*.

Tipuju, že pak ti někdo dal poslechnout Vlád'u Mišíka.

Správně. To bylo ještě na gymplu, tam se mi to protnulo s literaturou, protože náš češtinář, skvělý, svobodomyšlný chlap, občas zmínil třeba Škvoreckého, Raymonda Chandlera, tedy autory mimo komunistické osnovy. Tenhle člověk přinesl do hodiny Mišíkovu „jedničku“ a pustil nám to, když jsme probírali Kainara. A to byl blesk z čistého nebe. Ne pro všechny, ale pro mě ano. V té samé době naše přísná němčinářka pozvala na gympl Mirka Kováříka, se svou typickou, neodolatelnou dikcí recitoval Hraběte, já lapal po dechu.

Asi za dva roky, to už jsem já, chlapec z kulacké rodiny, studoval zemědělkou v Budějovicích, uváděl Kovářík jihočeský pořad *Hledám tě v tomto městě*, což je verš z Hrabětovy básně – vlastně podobný večer s poezií, který se v Praze proslavil pod názvem Zelené peří. Mirkovi jsem tam přinesl své první texty. Rok 1986, Kovářík čte mojí poezii. Tam jsem se i potkal s dalšími básníky, kteří tehdy také začínali, třeba s Luborem Kasalem nebo Jiřím Staňkem. Nezapomenu, když za mnou Mírek přišel a řekl „vy jste básník“. A já úplně vzplál... Pak ještě ze začátku devadesátých let jsem se s Kováříkem občas vídal v Praze, měl krásný byt na Malé straně s výhledem na altánek amerického velvyslanectví; jednou mě třeba protáhl do Reduty na Mišíkův hraběto-kainarovský pořad. O pár let později jsem mu přinesl nějaké svoje další, z mého pohledu dospělejší básně. A on mi začal zpaměti recitovat Zahradníčka. Čímž dával najevo, ať už se jako básník někam posunu... A já se přeorientoval na prózu.

Takže jsi nakonec žádnou sbírku poezie nevydal. A první román přišel až v roce 1998.

To byly povídky, v pražském nakladatelství Hynek. Román jsem napsal taky, posílal jsem ho všude možné a poštou mi ho zase vraceli.

Nebyla ta pravá doba anebo to nebylo kvalitní čtivo?

Byl to text, kdy ambice je větší, než co máš odžito. A to na román už musíš mít. Takže nevyšel, až na úryvek v Revolver Revue. Ale chytl se několik povídek, což nakonec vyústilo ve sbírku *Snídaně na refýži*.

Když hraju s Lubošem Pospíšilem, s Vlád'ou Mertou, s Honzou Hrubým na jihu, vidávám tě v publiku. Co tě na těch bardech tak fascinuje?

Kvalita, texty... a charisma hlasu, čemuž vévodí Vladimír Mišík. Tady v Budějovicích jsme byli na prvním koncertě po jeho zaračce po polovině osmdesátek.

Což tím pádem byl tvůj první Mišík vůbec?

Asi jo. To už byl se Skoumalem v sestavě. Celý jsme si to s klu-kama nahráli a sjížděli donekonečna na koleji... Důležitý byl pro nás taky folk, z něj čišela neoficialita a částečně svoboda. Pamatuju slavný budějovický koncert Karla Plíhala, snad v roce 1986. Zpíval písničku o vodníkovi, kde jeho zelenou barvu přirovnával k lampasákům. A vzápětí dostal zákaz v Jihočeském kraji až do revoluce.

A dál?

My jsme prostě hledali dobrou muziku, kvalitu. Zatímco spolužák z gymplu měl tátu kamioňáka, který mu vozil elpíčka ze Západu, já pátral doma. Od Mišíka jsem se dostal k Michalovi Prokopovi a *Městu Er*. A do triumvirátu bych zařadil ještě Luboše Pospíšila. Ségra si tehdy koupila LP *...a nestřílejte na milence* a já objevil jeho hlas, písně a samozřejmě texty Pavla Šruta.

Je ta česká hudba v něčem jedinečná nebo hlavně tím, že je naše? Napadá mě důraz na slovo...

Hrabala nepřeložíš do angličtiny tak, aby měl českou esenci, člověk by řekl, že hudba je univerzálnější jazyk. Ale jak je třeba Mišík spjatý s českými básníky, tak je vlastně taky nepřenositelný. I kdyby zpíval v precizním překladu, nebylo by to asi ono.

V čem tkví podle tebe síla dnešních sedmdesátníků na scéně? Je to kombinace poválečného zrození, květinového mládí a v českém případě toho, že přežili komunistus? Mají tu svobodu v sobě tak zakořeněnou, že je jen tak něco nerozhodí?

Tak nějak to taky cítím. Jak říkáš, v Ostbloku se to ještě spojilo s touhou po svobodě, která probublávala ven. Zdejší muzikanti našťásti nezůstali jen u toho, že by přezpívali hity západních kapel, ale začali dělat svoji tvorbu. A tahle generace má dodnes co říct – vloni vyšla deska Mišíkovi, Prokopovi i Pospíšilovi, to je neskutečné.

Co mladí talenti? Nadchnul tě někdo?

Úplně mladé kapely nemám šanci sledovat, tam se nechytám. Ale z tehdy mladší generace mě v devadesátých letech okouzila Monika Načeva, chodíval jsem na Psí vojáky, s Filipem Topolem jsme se potkávali i na literárních akcích. A také jsem zažil pár koncertů velkých jmen, Stouni a Floydí na Strahově, Pearl Jam v roce 1994, měl jsem lístky na Nirvanu, ale Cobain se v Římě předávkoval... přes kamarádku, spisovatelku Zuzanu Brabcovou, jsem si zamiloval Patti Smith, od ní vedl můstek k Ivanu Královi. Příliv nové muziky po Listopadu byl pro mě obrovský.

Devadesátky byly tak nějak přílivem všeho, ne?

Přesně tak. Jedna historka – kamarádil jsem se samorostlým jihočeským písničkářem, jmenoval se Miloš Čech, přezdívalo se mu Majka. Pracoval v lese, vyrobil si takové píšťaly, které si přidělal na berany od saní, k tomu španělka, jihočeský Dylan. V šedesátých letech dělal v Bechyni plavčíka a hrál s Karlem Krylem, který tam studoval na keramičce. Když se Kryl po revoluci vrátil, vyhledal přítele Majku. A on mu domluvil koncert v Bechyni. Rok 1993, Majka řídí Škodou Favorit, vedle sedí živý Karel Kryl a já hlídám vzadu jeho kytary. A pak mě Majka představil Karlovi jako mladého básníka. A to jsem opět málem

explodoval. Na to nezapomeš. Slyšet Kryla, povídat si s ním. Odehrál tehdy skvělý koncert... a rok a půl na to zemřel.

Svoji knížku povídek jsi nazval podle písničky Luboše Pospíšila, tehdy jsme se sprátelili a ty poslze s Lubošem taky.

Napsal jsem kdysi povídku o vesnické taneční zábavě a hodil se mi k ní název slavné písničky z Lubošovy první desky s textem Ladislava Kantora. Trochu jsem ten titul předělal, takže se povídka jmenuje *Vzpomínky na jednu vesnickou tancovačku r. 1986*. Poprvé vyšla koncem devadesátých let v Revolver Revue a pak, mnohem později, jsem podle ní pojmenoval i svůj povídkový výbor. Ten název je krásně melodický. Tys mi dal telefonní číslo na Luboše, chtěl jsem mít svolení, které jsem dostal i s číslem na Kantora, ten taky souhlasil. *Slovo dalo slovo*, Luboš mě pak několikrát pozval jako hosta na svůj koncert do Balbínky. Myslím, že tam jsme si řekli, že zkusíme něco udělat společně.

Zažil jsem ještě spolupráci Luboše Pospíšila s Pavlem Šrutem a vím, že mu Luboš do textů docela zasahoval, ostatně to i já v případě písničky *Pán hospod Hospodín*, kterou jsme s Pavlem udělali. On byl fantastický básník, ale nebyl to ten typ jako muzikanti Kainar nebo Hrabě, jimž jakákoli poezie už rovnou frázovala. Jak moc do textů sahal Luboš tobě? Vyškolil tě trochu?

Pro mě to bylo takové to „learning by doing“, potýkal jsem se s tím, aby seděl počet slabik, přízvuky, čeština nemá zase tak moc slov s dlouhými samohláskami na konci, které do melodie potřebuješ. Někdy čekáš na rým pár dní... nešlo mi to hladce. Dva texty jsem psal do melodie, to je pro mě těžší. Písnička *Rád s tebou snídám*, to bylo opačně, hotový text Luboš zhudebnil, ale po vzájemné domluvě nastaly větší zásahy, třeba že z jedné sloky udělal Luboš refrén a ostatní jsem pak přepisoval do jiného schématu.

V literatuře si na přehnanou romantiku nepotrpíš, i když zrovna poslední *Plachetnice na vinětách* v tomhle ohledu docela za srdce chytá, je to taková úsporná hájičkovská love story. Jak jsi na tom s romantikou v muzice? Baví tě tklivost anebo spíš sarkasmus, slogan...?

Sarkasmus moc ne. Mě baví originalita. Ač všechno už bylo vymyšleno. Velký solitér je Vláda Merta, ještě blíž je mi Mišík. Například *Královský večer*, to není v základu nějaká symetrická, pravidelná poezie, Vláda se ale do toho tou melodií dostal a je to geniální.

Také se k tomu musel probíjet, oči mu otevřel ten samý Mirek Kovářik co tobě.

Zásadní stopa. Kovářika v téhle souvislosti zmiňuje i Luboš Pospíšil.

My dva jsme se poznali skrze knížku *Rybí krev*. Baví mě na ní, jak píšeš z ženského pohledu, což je vlastně i případ *Plachetnic na vinětách*. Sem tam dělám texty pro zpěvačky a vlastně mi to vyhovuje, ve finále mi přijde, že do toho můžu dát víc emocí, jak jsou ženy empatictější stvoření než my. Máš to podobně?

Mám to stejně. *Rybí krev* dokonce původně byla v mužské ich formě, ale lezl mi z toho podobný literární typ jako v *Selském baroku* nebo ve *Zlodějích zelených koní*. A uvědomil jsem si, že

to nechci. Celou třetinu textu jsem přepsal do ženského rodu. A jak říkáš, že holky jsou citlivější, tak jsou, i třeba na takové ty rodinné konstelace – díky čemuž se mi z toho začal rodit trochu jiný příběh, víc vztahový, rozpad vesnic nakonec zůstal až v druhém plánu za rozpadem rodiny. Už předtím jsem si ten ženský pohled zkusil v některých povídkách.

***Rybí krev* je prodchnutá Vltavou. Já jsem od Vltavy, ty taky, tvou rodnou vesnici zčásti zatopila kvůli zásobovací vodě pro Temelín, z čehož se zrodila *Rybí krev*. Vnímáš tu řeku jako silné téma nebo je to prostě tekoucí voda?**

Kde teče Vltava, tam se cítím doma. My jsme se z Purkarce odstěhovali už pár let předtím, do Týna. Ale měl jsem prarodiče, kteří zůstali jen pár metrů nad kótou 370.5, takže měli za zahradou lagunou. A samozřejmě moje základní škola, jednotřídka, ta už je pod vodou. Občas tam vodím literární návštěvy, chtějí to vidět, jít i k Temelínu, na ta prázdná místa dnes už zarostlá křovinami... jednou za mnou přijel celý gympl z Prahy.

Film *Zloději zelených koní* podle tvé knížky mě neuchvátil. Není tvůj specifický jazyk pro filmařské oko břemeno? Musím se přiznat, že zfilmování *Rybí krve* se bojím. Leda bys stál u kamery ty.

Já jsem si přál mít zfilmovaný román, to se přiznám. A když mi nabídli *Zloděje*, nechal jsem jim volnou ruku. Představoval jsem si to jako pomalý baladický příběh utopený v té krajině. Producent řekl, že na to by nikdo nepřišel, a natočili to jako kovbojku. A stejně na to moc lidí do kina nedorazilo. Tehdy jsem scénář odmítl psát, ba se na něm podílet. Teď jeden píšu podle knížky *Deštová hůl*.

Jsi stále nespavec jako hlavní hrdina Zbyněk, do něhož jsi tyhle své problémy vtělil?

Bohužel ano. Píšu to po nocích.

Umíš popsat jeden moment, nějaký odpolední vesnický záblesk, vteřinu, kdy se nic neděje, a udělat z toho povídku. Romány jsou pak takové propracované jihočeské symfonie. Vnímáš jsi tenhle svůj talent už jako dítě?

Poetičtějšího ducha mám tak od gymplu. Píšu trochu žensky, pocitově. Asi bych neuměl vyargumentovaný román typu detektivky, spíš se soustředím na atmosféru. Musím tu logiku hodně hlídat.

Lovestory jsi nedávno zvládnul.

Myslíš *Plachetnice na vinětách*? Marii jsem si psal dost jako pro sebe, abych se do ní mohl trochu zamilovat.

Je fakt, že bych si ji vedle tebe dokázal představit... Román se odehrává v Krumlově, kde jsi ho i částečně tvořil, tuším, že v místě, kde míval ateliér Egon Schiele?

V tom domku jsem strávil jen jeden prodloužený víkend. Bylo to hezký, ale moc jsem tam toho nenapsal. Pořád na mě ťukali turisté, nahlíželi do okýnek, což jsem většinou nevydržel a pozval je dál, povídal jim o Schiele, jako nějaký průvodce.

Jsi zásadně spjat s jižními Čechami. Nezkoušel ses někdy vymanit a podobně jako občas píšeš ženskýma očima, přesadit se dočasně do jiné krajiny?

Potřebuju mít silné téma, které se mě osobně dotýká. Ať už to bylo dobývání vltavinů, co jsem si zkusil jako kluk, příběh jedné větve naší rodiny v *Selském baroku* nebo *Rybí krev* z vesnice, kde jsem bydlel. Témata spjatá s mou krajinou. Nejsem typ autora, který si u stolu řekne, teď si udělám rešerši a napíšu toto. Já s tím musím mít něco společného. Ale třeba *Plachetnice*, tam maličko posun je, to už je mezi Prahou a jihem.

Mimochodem, co vlastně hudba u psaní? Nebo musíš mít ticho?

Jak kdy. Jára Rudiš sestavuje playlisty, co mu u které knížky hrálo. Já si pamatuju, že u *Zlodějů* jsem poslouchal Žalmana, pomáhal mi s nastolenou náladou. Dneska si dávám do uší buď ticho, anebo když už něco, tak to musím dobře znát. Cockera, Chrise Reu, chrapláky nebo popík, Lisu Stansfield... prostě známé území.

Netoužil jsi sám mít kapelu? Podle mě bys na pódiu vypadal dobře za klavírem. Jazzový klavírista.

Když podepisuju knihy, občas mi čtenářky říkají, že mám klavírní prsty. Ale jsem dřevo, na nic nehraju. Samozřejmě jsem chtěl, v mládí jsem jako snad každý kluk zkusil kytaru, ale nebylo vedení a vůle. A navíc mi nešel zpěv, ještě ke všemu vysoký hlas... a to je k ničemu, když holkám nemůžeš u kytary zazpívat.

inzerce

host
literární
měsíčník

Darujte předplatné časopisu Host. Zvýhodněná cena o 300 Kč za rok!

K tištěnému předplatnému je navíc zdarma i elektronická verze a sleva 20 % na nákup knih ve vybraném nakladatelství. Host, čas čist.

www.casopishost.cz

11 Hrana mi pomáhá se tvarovat

h S O

h S O

Slimani Literatura je opakem ideologie